

Цивільне правовідношення

лекція

план

1. Цивільне правовідношення: поняття, ознаки, структура.
2. Види цивільних правовідносин.
3. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.

Поняття та ознаки цивільного правовідношення

Цивільне правовідношення – врегульоване нормами цивільного права суспільне відношення між майново відокремленими, юридично рівними учасниками, що виникає внаслідок реалізації ними цивільних прав та обов'язків, забезпечене можливістю застосування засобів державного примусу.

Ознаки:

- 1) рівність учасників цивільних відносин;
- 2) самостійність учасників у правовідносинах (диспозитивність);
- 3) організаційно-правова відокремленість суб'єктів один від одного;
- 4) майнова відокремленість суб'єктів один від одного;
- 5) реалізація правовідношення забезпечена можливістю застосування засобів примусу – цивільно-правовою відповідальністю;
- 6) майновий характер відповідальності за порушення суб'єктивних цивільних прав та невиконання обов'язків.

Структура цивільного правовідношення

Структура правовідношення – елементи, що входять до його складу:

- 1) суб'єкти (учасники цивільного правовідношення);
- 2) об'єкт правовідношення;
- 3) зміст правовідношення.

Суб'єкти цивільного правовідношення

Суб'єкти - сукупність осіб, які беруть участь в цивільному правовідношенні.

Види:

- 1) **фізичні особи** - люди, як учасники цивільних відносин (ст.24 ЦК);
- 2) **юридичні особи** – організації, створені і зареєстровані у встановленому законом порядку, наділені цивільною правоздатністю і дієздатністю, які можуть бути позивачем і відповідачем у суді (ст.80 ЦК);
- 3) держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші **суб'єкти публічного права** (ст.ст.167-176 ЦК).

Стаття 2. Учасники цивільних відносин

1. Учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи (далі - особи).
2. Учасниками цивільних відносин є: держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.

Відносини між учасниками засновані на **юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності.**

Об'єкт цивільного правовідношення

Об'єкт правовідношення – те, з приводу чого складаються правові зв'язки між суб'єктами.

Стаття 177. Види об'єктів цивільних прав

1. Об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага (ч.1 ст.177 ЦК).

Зміст цивільного правовідношення

Зміст цивільного правовідношення – права і обов'язки учасників правовідношення.

Суб'єктивне цивільне право – визначена законом міра можливої поведінки управомоченої особи.

Зміст:

- а) право на власні дії;
- б) право на чужі дії (право вимоги);
- в) право на захист.

Суб'єктивний цивільний обов'язок – визначена законом міра належної поведінки зобов'язаної особи.

Зміст:

- а) необхідність здійснення певної дії;
- б) необхідність утримання від здійснення дії, якою можуть бути порушені права іншої особи.

Поняття та види правонаступництва

Цивільне правонаступництво – заснований на законі перехід суб'єктивних цивільних прав і обов'язків від однієї особи (праводавця) до іншої (правонаступника).

Види:

1) **універсальне** – перехід до правонаступника усіх прав та обов'язків праводавця, за винятком тих, які тісно пов'язані з особистістю останнього;

2) **часткове (сингулярне)** – перехід до правонаступника лише окремих прав та обов'язків праводавця.

Види цивільних правовідносин

1) За ступенем визначеності:

- абсолютні;
- відносні.

2) За об'єктом:

- майнові;
- немайнові:

1) особисті немайнові правовідносини;

2) Правовідносини з приводу об'єктів інтелектуальної творчої діяльності;

3) організаційні правовідносини.

3) За спрямованістю:

- речові;
- зобов'язальні.

Переважні права.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин

Підставами виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин є **юридичні факти (юридичні склади)**.

Юридичний факт – факт реальної дійсності, з яким норми цивільного права пов'язують виникнення, зміну або припинення цивільних правовідносин.

Ознаки:

- 1) є подіями реальної дійсності;
- 2) передбачені нормами цивільного права;
- 3) спричиняють настання цивільно-правових юридичних наслідків.

Стаття 11. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків

1. Цивільні права та обов'язки виникають **із дій осіб**, що передбачені актами цивільного законодавства, а також із дій осіб, що не передбачені цими актами, але за аналогією породжують цивільні права та обов'язки.

2. Підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є:

- 1) **договори** та інші правочини;
- 2) **створення** літературних, художніх творів, винаходів та інших **результатів інтелектуальної, творчої діяльності**;
- 3) **завдання** майнової (матеріальної) та моральної **шкоди** іншій особі;
- 4) **інші** юридичні факти.

3. Цивільні права та обов'язки можуть виникати безпосередньо з **актів цивільного законодавства**.

4. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства, цивільні права та обов'язки виникають безпосередньо з **актів органів державної влади**, органів влади Автономної Республіки Крим або органів **місцевого самоврядування**.

5. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства, цивільні права та обов'язки можуть виникати з **рішення суду**.

6. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства або договором, підставою виникнення цивільних прав та обов'язків може бути **настання або ненастання певної події**.